

مدعیان عرفان‌های نوظهور انتخاب دین را تابع خوشایند انسان می‌دانند

استاد حوزه و دانشگاه با بیان این‌که مدعیان عرفان‌های نوظهور، انتخاب دین را تابع خوشایند و احساسات انسان می‌شمرند، عنوان کرد: آن‌ها معتقدند که باید به تعداد سلیقه‌های افراد فرقه‌های متنوع معنوی ساخت.

استاد حوزه و دانشگاه با بیان این‌که مدعیان عرفان‌های نوظهور، انتخاب دین را تابع خوشایند و احساسات انسان می‌شمرند، عنوان کرد: آن‌ها معتقدند که باید به تعداد سلیقه‌های افراد فرقه‌های متنوع معنوی ساخت.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدتقی فعالی، مدرس حوزه و دانشگاه به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدتقی فعالی، مدرس حوزه و دانشگاه و نگارنده 9 جلد کتاب در باب جنبش‌های نوظهور معنوی، در سومین نشست از سلسله نشست‌های «#171؛ آسیب‌شناسی عرفان‌های کاذب» که در سازمان فعالیت‌های قرآنی دانشجویان کشور برگزار شد، به ایراد سخنرانی پرداخت.

فعالی با اشاره به اسامی فرقه‌های عرفانی رایج در دنیای امروز اظهار کرد: امروزه در جهان برای این فرقه‌ها اسامی مختلفی استفاده شده که اولین و رایج‌ترین اسم آن واژه «#171؛ کالت» است. واژه دوم که برای این فرقه‌ها استفاده می‌شود واژه «New age;171#& movement» به معنای جنبش‌های عصر جدید یا به شکل خلاصه جنبش‌های نو پدید و نو پیدا است.

این مدرس حوزه و دانشگاه ادامه داد: علت این‌که به این فرقه‌ها، جنبش‌های عصر جدید گفته می‌شود این است که عمدتاً محصول بعد از جنگ جهانی دوم هستند - با یک نظر اجمالی به تاریخ غرب که از یونان قدیم، سده ششم قبل از میلاد آغاز می‌شود و تا به امروز ادامه دارد که حدود 2600 سال است - خود متفکران غربی اذعان کرده‌اند که تمام سابقه 2600 ساله غرب یک طرف و قرن بیستم طرف دیگر.

این محقق و پژوهشگر افزود: متفکران غربی مجدداً اعلام کرده‌اند که کل سابقه جهان غرب یک سمت و نیمه دوم قرن بیستم که شامل 6 دهه اخیر می‌شود در سویی دیگر. حد فاصل بخش اول و دوم قرن بیستم، جنگ جهانی است که در سال 1946 میلادی پایان یافت. جنگ جهانی دوم برای غرب پیامدهای و آثار فوق‌العاده متعددی داشت.

وی با تأکید بر این‌که اگر در هر شاخه علم مطالعه شود، خواهیم دید که رشد علم در جهان غرب در هر رشته‌ای معادل 2600 سال قبل از جنگ دوم جهانی است، خاطرنشان کرد: این نخله‌ها نیز عموماً محصول دهه‌های 60 و 70 میلادی - یعنی بعد از جنگ دوم جهانی - هستند لذا به این فرقه‌ها New age گفته می‌شود زیرا مرهون عصر جدید هستند.

فعالی با بیان این‌که «#171؛ ادیان مجازی» اصطلاح دیگری است که برای این فرقه‌ها استفاده می‌شود، عنوان کرد: اولاً به این فرقه‌ها عنوان دین داده می‌شود، ثانیاً گفته می‌شود مجازی؛ زیرا بالای 70 درصد از فعالیت‌های ایشان در جهان امروز در فضای مجازی صورت می‌گیرد. هم‌اکنون فضای مجازی کاملاً بر جهان حکومت دارد و انسان‌ها به سوی جهانی مجازی پیش می‌روند.

این محقق و پژوهشگر با تأکید بر این‌که میان نسل قدیم و جدید نسلی که بیشتر در فضای مجازی سیر می‌کند، نسل جدید است، خاطرنشان کرد: بنابراین در کشور ما جوانان بسیار در معرض این‌گونه فرقه‌ها و نخله‌ها قرار دارند؛ لذا آسیب‌هایی که نسل جدید و امروزی کشور از این فرقه‌ها می‌بینند اصلاً قابل مقایسه با نسل‌های گذشته نیست.

نسل جوان امروز در معرض کیش‌های ساختگی قرار دارند

وی با اشاره به یک نتیجه مهم اظهار کرد: نتیجه مهم این‌که نسل جوان امروز کاملاً در معرض این کیش‌های ساختگی قرار دارند و

میزان آسیب‌های ایشان از نسل‌های قدیم به مراتب بیشتر است، خصوصاً این‌که ایران با کشورهای دیگر کاملاً متفاوت است و از جهات مختلف کشوری استثنایی است.

فعالی اظهار کرد: یکی از جهاتی که ایران را کشوری ممتاز می‌کند این است که حافظه تاریخی ایران، عرفان و معنویت است. هر جوان ایران دیوان حافظ را دارد و مطالعه می‌کند. در ایران سعدی و گلستان و بوستانش، سنایی غزنوی، نثر ابوسعید ابوالخیر و نثر مسجع خواجه‌عبدالله انصاری شناخته شده است.

وی با بیان این‌که فرهنگ ایران يك فرهنگ کاملاً عرفانی و معنوی است، افزود: جوان ایرانی سابقه و حافظه عرفانی و مذهبی دارد؛ بنابراین اقبال جوانان در ایران از دیگر کشورهای هم‌جوار به عرفان (از هر شکل آن) بیشتر است؛ به‌همین جهت است که در کل جهان اسلام، هیچ کشوری همچون ایران مورد هجمه فرقه‌ها و نحله‌های عرفانی قرار نگرفته است.

محمدتقی فعالی:

یکی از جهاتی که ایران را کشوری ممتاز می‌کند این است که حافظه تاریخی ایران، عرفان و معنویت است. هر جوان ایران دیوان حافظ را دارد و مطالعه می‌کند. در ایران سعدی و گلستان و بوستانش، سنایی غزنوی، نثر ابوسعید ابوالخیر و نثر مسجع خواجه‌عبدالله انصاری شناخته شده است

فعالی ادامه داد: از سوی دیگر فرهنگ ایران مُدگرایی است و برای هر چیز جدید ارزش قائل است، البته مدگرایی یکی از ابعاد فرهنگ مصرف‌گرایی است. اگر این مطالب در کنار هم قرار گیرد، تأثیر ادیان جدید در کشور ما به‌خوبی درک خواهد شد.

این محقق و پژوهشگر با اشاره به واژه ادیان مجازی، عنوان کرد: گاه به این فرقه‌ها گفته می‌شود New religious movement؛ به معنی جنبش‌های نو پدید دینی و گاهی می‌گویند New spiritual movement؛ به معنی جنبش‌های معنوی نو پدید. البته یکی از واژه‌هایی که از حساسیت بیشتری برخوردار است واژه Alternative religious؛ یعنی ادیان بدیل است.

وی با بیان این‌که امروزه به این عرفان‌ها، دین یا ادیان بدیل گفته می‌شود افزود: بدیل یعنی این ادیان جانشین هستند، حال باید بررسی شود که این ادیان جانشین چه چیزی هستند. با يك تحلیل ساده در کتاب‌هایی که توسط کالت‌ها نوشته می‌شود، می‌توان فهمید که در نظر ایشان ادیان دو دسته‌اند: دسته اول ادیان سنتی و قدیمی یا ادیان ابراهیمی که عبارتند از مسیحیت، اسلام و یهود و دسته دوم ادیان جدید.

این مدرس حوزه و دانشگاه ادامه داد: پیروان کالت‌ها می‌گویند تاریخ مصرف ادیان سنتی و در رأس آنها اسلام تمام شده است و دوران فایده این ادیان به پایان رسیده است. ایشان اظهار می‌کنند که انسان نو و جدید شده و انسان جدید نیازمند دین جدید است. ایشان دلیل می‌آورند که هرگاه دیدگاه‌ها و نگرش‌های انسان عوض شد، دین نیز باید با توجه به نیازهای او تغییر پیدا کند.

فعالی افزود: حال سؤال این است که چرا به این فرقه‌ها ادیان گفته می‌شود؟ در این مطلب نکته مهمی نهفته است. رهبران ادیان نوظهور اظهار می‌کنند که انتخاب دین تابع عقل و عقلانیت نیست. در جهان مسیحیت، انتخاب دین تابع خوشایند و احساسات افراد است. انسان هر دینی را که خوشایند اوست باید انتخاب کند. منشأ این فکر آن است که امروزه آموزه‌های مسیحی به لحاظ عقلانیت و فلسفی به بن‌بست رسیده است؛ لذا در باب آموزه‌ها و عقاید مسیحیت دیگر بحث استدلالی و برهانی و عقلی نباید کرد.

این محقق و پژوهشگر تأکید کرد: به‌عنوان مثال اعتقاد به تثلیث به‌هیچ عنوان قابل دفاع عقلانی نیست، از این‌رو وقتی آموزه‌های مسیحی قابل دفاع عقلانی نیست، باید به‌دنبال عنصر دیگری بود تا بتواند جانشین عقلانیت شود و این عنصر چیزی جز احساسات و عواطف نیست. این در حالی است که اولین مسأله رساله‌های عملیه ما این است که در اصول دین باید تحقیق کرد و بر اساس عقلانیت انتخاب نمود که نشان دهنده متری بودن دین مبین اسلام است.

مدعیان عرفان کاذب، انتخاب دین را همچون انتخاب غذا می‌دانند

وی با بیان این‌که این جمله امروزه عیناً در کتاب‌ها بیان می‌شود که انتخاب دین همچون انتخاب غذا است، اظهار کرد: این جمله یعنی از هر دینی که لذت بردی همان را انتخاب کن. چون دین تابع سلیقه‌ها است و سلیقه انسان‌ها بسیار متنوع است؛ لذا باید به تعداد سلیقه‌های افراد، فرقه‌های متنوع معنوی ساخت.

این مدرس حوزه و دانشگاه عنوان کرد: این مطلب روشن است که به اندازه سلیقه تمام افراد بر روی کره زمین آن‌قدر مطالب متنوع وجود دارد که حتی متدینین می‌توانند یکی از آنها را انتخاب کنند و از آن لذت ببرند. ایشان عملاً اعلام کرده‌اند که هر کس به هر

شریعتی که هست، باید معنویت خود را از ما بگیرد.

فعالی افزود: مثال این مطلب همین کارگاه‌ها و کلاس‌هایی است که امروزه در برخی نقاط کشور برگزار می‌شود. در این کلاس‌ها به‌هیچ عنوان با عقاید مذهبی افراد و دیگر مشخصات و خصوصیات وی کار ندارند، فقط معنویت، اخلاق، تعالی و آسمان‌خواهی را به ایشان تلقین می‌کنند.

محمدتقی فعالی:

به طور خلاصه ادیان بدیل یعنی امروز به اندازه هر سلیقه که روی زمین باشد، حتی برای سلیقه يك فرد شیعی حزب‌اللهی ایرانی دین وجود دارد. در این ادیان چون بُعد غالب معنویت است، به آنها ادیان معنوی می‌گویند و چون نوظهور و جدید هستند برای سلیقه مدگرایی ایرانی بسیار مناسب هستند.

وی خاطرنشان کرد: خصوصیت این‌گونه معنویت‌ها این است که تمام فکر و ذهن مخاطب خود را درگیر می‌کند، این همان چیزی است که واضعان ادیان جدید به دنبال آن هستند. به طور خلاصه ادیان بدیل یعنی امروز به اندازه هر سلیقه که روی زمین باشد، حتی برای سلیقه يك فرد شیعی حزب‌اللهی ایرانی دین وجود دارد. در این ادیان چون بُعد غالب معنویت است، به آنها ادیان معنوی می‌گویند و چون نوظهور و جدید هستند برای سلیقه مدگرایی ایرانی بسیار مناسب هستند.

فعالی افزود: مقصد این طرز فکر کل جهان سوم، به‌ویژه جهان اسلام و در این میان خاصه ایران است. ایشان از تمام امکانات فرهنگی همچون کتاب استفاده کرده‌اند تا در يك فرآیند زمان‌بر - حتی اگر 50 سال باشد - این عنصر بدیل، جایگزین شود. این فرآیند جایگزینی آنقدر نامحسوس است که هیچ‌کس متوجه نخواهد شد و بعد از گذشت 50 سال خواهیم فهمید که چه اتفاقی افتاده است.

این محقق و پژوهشگر تأکید کرد: به‌عنوان مثال افرادی که اهل دینداری و نماز و حتی نماز شب بودند، با شرکت در کلاس‌های یوگا - لازم به ذکر است که محور یوگا مدیتیشن یا تمرکز است - بعد از مدتی به این اندیشه رسیدند که ثمره‌ای که یوگا برای انسان دارد، نماز نمی‌تواند داشته باشد. این در حالی است که تنها نماز است که می‌تواند رابطه عاشقانه با خدا را برای انسان معنا کند.

وی خاطرنشان کرد: این افراد در میان سخنان خود اذعان دارند که تمرکز خاطر و احساسات لطیف و زیبا در یوگا بیشتر قابل درک است و به‌طوری است که به‌صورت عملی می‌توان آن را حس کرد. این مثال، نمونه کاملی از ادیان بدیل و عناصر جانشینی است.

فعالی اظهار کرد: از دیگر نمونه‌های ادیان بدیل انجمن‌های NA یا ترک اعتیاد است که ممکن است اعتیاد افراد را تا حدی درمان کنند، اما از نظر اعتقادی انسان را کاملاً سست بنیاد می‌کنند و این رویداد آنقدر نامحسوس رخ می‌دهد که هیچ‌کس متوجه نخواهد شد که چه اتفاقی در مورد وی در حال رخداد است و چه پروسه‌ای را ناآگاهانه طی می‌کند.

محمدتقی فعالی:

مقصد این طرز فکر کل جهان سوم، به‌ویژه جهان اسلام و در این میان خاصه ایران است. ایشان از تمام امکانات فرهنگی همچون کتاب استفاده کرده‌اند تا در يك فرآیند زمان‌بر - حتی اگر 50 سال باشد - این عنصر بدیل، جایگزین شود. این فرآیند جایگزینی آنقدر نامحسوس است که هیچ‌کس متوجه نخواهد شد و بعد از گذشت 50 سال خواهیم فهمید که چه اتفاقی افتاده است.

این مدرس حوزه و دانشگاه عنوان کرد: این روند به این صورت شکل می‌گیرد که ابتدا به‌صورت فکر مطرح می‌شود، پس از مدتی تبدیل به فرهنگ و سپس تبدیل به موضع می‌شود و در نهایت به شکل‌گیری رفتار خاص در جامعه می‌انجامد. وقتی يك فکر تبدیل به رفتار شد دیگر جمع کردن و تغییر آن کار بسیار سخت و پرهزینه‌ای است.

فعالی در ادامه به مقدمه دوم پرداخت. وی با بیان این‌که آمار فرقه‌ها و نحله‌های نوپدید دینی در دهه 70 میلادی 87 فرقه بوده است که در کتاب‌های رسمی ثبت شده، اظهار کرد: دو دهه بعد از آن؛ یعنی سال 1990 میلادی رقم این فرقه‌ها به 350 فرقه افزایش یافته است و در پایان سال 2010 رقم این فرقه‌ها به 3500 فرقه در ایالت متحده و 3500 فرقه در بعد جنبش‌های نوظهور معنوی و ادیان بدیل در اروپا، افزایش یافته است؛ یعنی هم‌اکنون بالغ بر 7000 فرقه در زمینه جنبش‌های معنوی در حال فعالیت است.

این مدرس حوزه و دانشگاه خاطرنشان کرد: امر بدانجا رسیده که امروزه در کتاب‌ها و مجلات، این تعبیر بکار رفته که سال 2012 سال انفجار فرقه‌ای است و فرقه یعنی تکثر، این موضوع در زمانی مطرح شده که جهان به سوی دهکده جهانی پیش می‌رود.